

De preventieve kracht van domein overstijgend kinder- en jongerenwerk

In een eerdere bijdrage op LinkedIn beschreef ik dat al vanaf de jaren '60 van de vorige eeuw tot heel recent uit allerlei onderzoeken naar voren kwam wat voor grote preventieve werking uitgaat van hechte sociale verbondenheid. Voor kinderen en jongeren is het van belang dat zij opgroeien in een sociale omgeving waarin zij gezien worden, zich thuis voelen, serieus genomen worden maar ook gezond tegengas krijgen. Een pleidooi voor substantiële uitbreiding van het kinder- en jongerenwerk en het opbouwwerk.

In deze bijdrage geef ik in een kort bestek aan waarom het kinder- en jongerenwerk bij uitstek de werksoorten zijn om preventie vorm te geven. Uiteraard valt hier nog veel meer over te zeggen en te duiden. Aanvullingen en voorbeelden zijn welkom!

De kracht van het kinder- en jongerenwerk zit in het feit dat de professionals thuis zijn in de leef- en belevingswereld van jongeren, zoals op school, op straat, in de buurt, op school, online, enzovoorts. De professionals hebben daarmee een zeer breed inzicht, niet alleen over de jongere zelf (kansen, mogelijkheden, talenten) maar ook over hun sociale omgeving. Met name voor kinderen in kwetsbare omstandigheden kan hier al op jonge leeftijd door negatieve invloeden de basis gelegd worden voor negatief, crimineel en/of agressief gedrag. Preventief werken betekent dan ook van betekenis zijn voor het kind en de sociale omgeving.

Het professioneel opereren vanuit de presentie is onder te verdelen in drie uitvoeringskarakteristieken:

- Streetwise: je spreekt de taal, legt contacten, bent onderdeel van de leefwereld, je kan meebewegen in de complexe veranderende leefwereld;
- Booksmart: je hebt kennis van methodieken, basisinzichten in sociologie, agologie, criminologie etc, en weet daardoor de je handelen op de specifieke situaties af te stemmen;
- Systeemsensitief: je weet je effectief te positioneren tussen de leefwereld en systeemwereld, je kunt omgaan met overeenkomstige en verschillende belangen, je bent thuis in de verschillende sociale domeinen, je bent in staat tot het opzetten en onderhouden van de benodigde netwerken waarin het belang van het kind of de jongere centraal staat.

Present werken met de bovengenoemde uitvoeringskarakteristieken zijn essentiële ingrediënten om de sociale verbondenheid van kinderen en jongeren te vergroten en de sociale infrastructuur te verstevigen: de basis voor preventief werken (zie Hirchi, NJI, Micha de Winter, Verwey-Jonker instituut, enz). Inzet vindt plaats op zowel individueel niveau, groepsniveau als op het niveau van de sociale omgeving.

Het spreekt voor zich dat het kinder- en jongerenwerk het niet alleen kan. Juist om effectieve verbindingen te leggen tussen de verschillende sociale domeinen is samenwerking met andere partners gewenst en absoluut noodzakelijk. De afgelopen jaren heeft het kinder- en jongerenwerk zich dan ook ontwikkeld tot een belangrijke partner binnen die verschillende sociale domeinen: Veiligheid/justitie, jeugdzorg, onderwijs, werk en inkomen en vrije tijd/straat/wijk.

In veel gevallen was de samenwerking ontstaan vanuit problemen met of van jongeren binnen dat domein. Denk bijvoorbeeld aan jongerenoverlast, jeugdwerkloosheid, voortijdig schoolverlaten lange wachtlijsten, zorgmijders of schuldenproblematiek. Politie, overheid, scholen benaderden het jongerenwerk juist omdat het jongerenwerk de contacten heeft met (kwetsbare) jongeren en thuis is in de leef- en belevingswereld van jongeren. De invulling

van de samenwerking was in het verleden regelmatig gebaseerd op de vraag van de partner, denk bijvoorbeeld aan de inzet van jongerenwerkers als extra toezichthouders op straat.

Deze manier van inzet van het jongerenwerk liet echter een groot deel van de potentie van het kinder- en jongerenwerk onbenut. Wanneer we niet uitgaan van een probleemgestuurde vraag maar kijken naar de mogelijkheden van een dialoog gestuurde samenwerking waarbij de kansen en mogelijkheden van het jongerenwerk centraal staan (en dus die van het kind en de jongere) kan het jongerenwerk veel breder ingezet worden op het gebied van preventie en in het verstevigen van een pedagogische infrastructuur.

De aanwezigheid (presentie) van het jongerenwerk in de sociale omgeving van de jongere biedt de mogelijkheid om vanuit die positie een belangrijke verbindende schakel te zijn, niet alleen met de verschillende domeinen afzonderlijk maar ook als verbinding tussen de verschillende domeinen.

Enkele voorbeelden:

- Een jongere die negatief gedrag op school vertoont omdat hij bijvoorbeeld moeilijk mee kan komen op school kan op een sportvereniging heel ander gedrag vertonen omdat hij daar waardering krijgt voor zijn talenten, enthousiasme, sociaal gedrag, etc. In deze situatie kan het positieve gedrag worden ingezet voor een positieve gedragsbeïnvloeding en bejegening op school.
- Van een jongere die regelmatig voor overlast opgepakt wordt kan blijken dat de thuissituatie zorgelijk is. Wijkagent en jongerenwerker kunnen gezinsondersteuning initiëren, negatieve peers beïnvloeden en de jongere een alternatieve vrijetijdsbesteding bieden.
- Een jongere met een grote afstand tot de arbeidsmarkt kan door het jongerenwerk toegeleid worden naar een geschikt activeringsproject waarna de jongerenwerker de jongere blijft monitoren en steunen tijdens de contactmomenten op straat en tijdens activiteiten.

Om optimaal te profiteren van de potentie van het domein overschrijdend kinder- en jongerenwerk is het van belang om bij de positionering ervan binnen de sociale domeinen de eigen professionele identiteit van de kinder- en jongerenwerkvak als uitgangspunt te nemen en te respecteren.

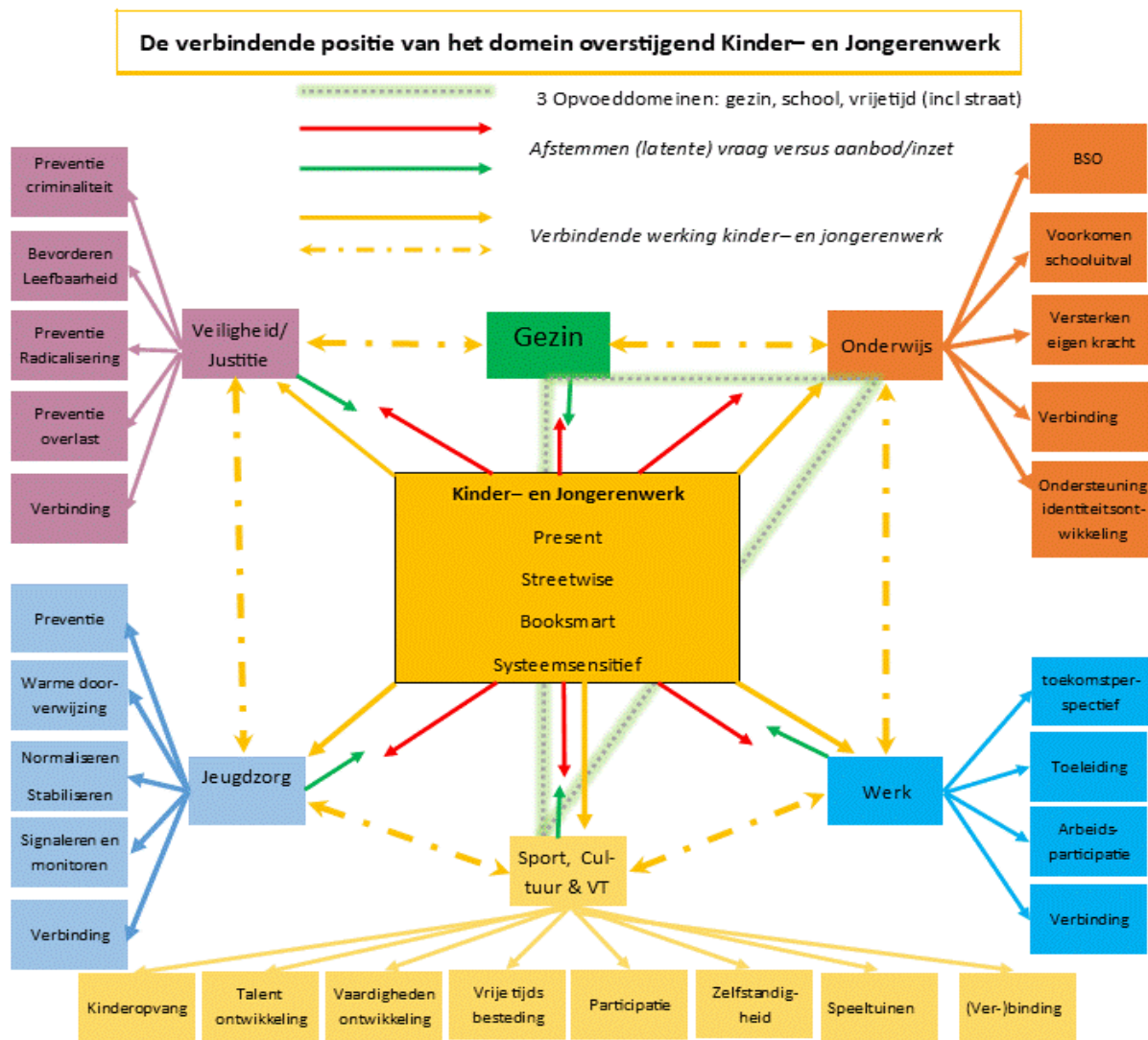
Wordt het jongerenwerk teveel op of vanuit één of enkele domeinen aangestuurd dan wordt de inzet bepaald op basis van een oneigenlijke opdracht en zal relatieopbouw, zowel met jongeren als met ketenpartners als met de wijk/buurt, altijd onder druk staan. Meerdere betrokkenen zullen ontevreden zijn over de behaalde resultaten. Een juiste positionering leidt ook tot een heldere opdrachtformulering waarin het kinder- en jongerenwerk optimaal kan renderen en waardoor alle belanghebbenden en betrokkenen zijn preventieve en pedagogische waarde kunnen benutten.

De aanwezigheid (presentie) van het kinder- en jongerenwerk in de sociale omgeving van de jeugdige biedt de mogelijkheid om vanuit die positie een belangrijke verbindende schakel te zijn, niet alleen met de verschillende domeinen afzonderlijk maar ook als verbinding tussen de verschillende domeinen, zoals is te zien in onderstaand figuur.

Dit schema maakt tevens duidelijk dat wanneer de positie van het kinder- en jongerenwerk verschuift door verkeerde verwachtingen, oneigenlijke opdrachten of door het te sterk te

koppelen aan één aanverwant sociaal domein het de binding met andere domeinen of met het kind of de jongere kan verliezen. En daarmee dus ook zijn unieke positie wordt verzwakt.

Het schema kan een startpunt zijn om als team, als organisatie of als netwerk te reflecteren op de invulling en positie van het kinder- en jongerenwerk, hoe de verbindingen in de praktijk vorm gegeven worden en/of de preventieve functie, ook ten opzichte van de verschillende sociale domeinen, optimaal benut wordt of nog versterkt kan worden.

NB: Dit schema met aangepaste toelichting is opgenomen in het Beroepscompetentieprofiel van de kinder- en jongerenwerker dat eind september op de landelijke dag van het kinder- en jongerenwerk officieel gepresenteerd gaat worden.